
CONTRACTACIÓ DE PRODUCTES AGRARIS

Josep ALDOMÀ
advocat

Ponència presentada a les Jornades sobre l'Explotació Familiar Agrària a Catalunya.

Dins el marc de l'agricultura contractual i cara a una regulació de les relacions entre agricultors —d'una part— i els compradors dels seus productes —per altra—, el Govern ha presentat a les Corts Generals (Congrés) un projecte de llei de "Contratación de productos agrarios" i que publica el B.O. de les Corts en data 7 de novembre de 1980*.

Farem, en primer lloc, un resum del contingut d'aquest projecte; després, de les qüestions que planteja, sobre les quals entrarem en discussió tot seguit.

1. EL PROJECTE DEL GOVERN

1. La pretensió del projecte, d'acord amb l'art. 1, és de fixar els principis de l'economia contractual aplicables al tràfic dels productes agraris, amb l'objecte de promoure i ordenar les relacions contractuals entre les empreses agràries i les d'industrialització o comercialització.

2. Aquesta Llei només s'aplicaria a la contractació dels productes en què es donessin les condicions següents:

a/ Que vagin totalment o parcial destinats a ser emmagatzemats, conservats, condicionats o transformats industrialment.

b/ Que es puguin fer previsions quantitatives o qualitatives de comercialització per varis anys.

c/ Que el Govern determini que poden acollir-s'hi, previ els informes d'algunes entitats públiques i professionals.

*Posteriorment, i acabats els tràmits parlamentaris, s'ha produït l'aprovació d'aquest Projecte, que ha aparegut publicat al B.O.E. de 9 de juny del 1982.

3. Les relacions entre pagesos i compradors podran prendre una de les formes següents:

a/Acord interprofessional

b/Acord col.lectiu

c/Contracte de compra-venda individual o col.lectiu.

4. L'acord interprofessional serà suscrit entre organitzacions professionals agràries d'àmbit nacional o sectorial, si són representatives del producte base de l'acord, i la representació amb el mateix caràcter i àmbit del sector industrial o comercial.

Tindran una durada mínima de dos anys. Té la condició d'acord-marc que delimitarà els "convenis de campanya" i els "contractes-tipus" establerts per a l'aplicació anual de l'acord.

Estableix dues finalitats: a/Fomentar l'estabilitat del mercat, adaptant l'oferta en quantitat i qualitat a la demanda; b/Ordenar la contractació entre les dues parts contractants.

Es necessita l'homologació per part de l'Estat (o Comunitat Autònoma, en el seu cas), per a la qual s'exigeix un contingut mínim a l'acord. Aquest contingut mínim és:

-normes sobre les condicions que ha de reunir el producte.

-determinació de la forma de fixar els preus.

-casos de força major que eximeixen del compliment.

-garanties per tal d'assegurar-ne el compliment.

-aportació econòmica de les parts per cobrir les despeses originades en la conclusió i aplicació dels acords, i que són enterament a càrrec dels contractants.

-sancions en cas d'incompliment voluntari d'una part.

Convenis de campanya. Com l'acord interprofessional té una duració de varis anys, es fa necessària la concreció anual d'alguns apartats del mateix; d'ací, els convenis de campanya establerts pels mateixos firmants d'aquell i en els quals es determinarà:

a/ el preu del producte per la campanya.

b/ els objectius de producció (quantitats i qualitats)

c/ aportacions econòmiques corresponents a la campanya.

d/ programes de transformació, emmagatzematge i comercialització.

Contracte-tipus. Les parts contractants aprovaran un model de contracte al qual s'hauran d'adaptar els contractes particulars entre cada pagès i comerciant o industrial.

5. Acords col.lectius. A manca d'un acord interprofessional per un producte determinat, es pot establir un acord col.lectiu, d'àmbit nacional o regional, i amb la mateixa finalitat i contingut que els primers. El que varia són els estímuls o beneficis que es concedirien.

Es faran entre varies empreses comercials o industrials (o les seves organitzacions) i varis empresaris agraris (o organitzacions).

6. Contractes de compra-venda. A defecte dels anteriors (acords interprofessionals i acords col.lectius), entre un o varis productors agraris i una o varies empreses de comercialització o de transformació, es poden establir contractes de

compra-venda dels productes agraris per una sola collita.

Els contractes individuals (entre un pagès i una empresa industrial) es podran substituir per un de col·lectiu, quan ho demanin els 2/3 o més dels pagesos que hagin contractat amb la mateixa empresa compradora.

7. Estímuls o beneficis concedits.

En el cas d'acords col·lectius:

- les empreses industrials tindran accés al crèdit oficial per poder donar acomptes als pagesos pels productes que entregaran.
- els pagesos podran suscriure col·lectivament contractes de l'Assegurança Agrària Combinada.

En el cas d'acords interprofessionals:

- els beneficis del cas anterior, incrementats en crèdits.
- crèdits a les empreses industrials per millora o ampliació d'instal·lacions.
- els pagesos i els industrials o comerciants tindran prioritat en les actuacions del FORPPA sobre els productes objecte de l'acord.

8. Dins les actuacions del FORPPA hi ha la intervenció en favor dels excedents. De l'art. 3 es dedueix que sempre que hi hagi acord interprofessional l'Administració absorirà els excedents, llevat dels dos casos següents:

- quan la producció total superarà el volum pactat, essent l'excés imputable a la voluntat dels pagesos.
- quan no s'hagi establert acord interprofessional homologat, tres anys després de que el Govern determinés que un producte s'inclouria en la regulació de la present llei (cas d'aprovar-se).

2. ALGUNES DE LES QÜESTIONS QUE PLANTEJA

1. Aquesta llei -en cas que segueixi endavant i s'aprovi-, arriba amb un retràs de quasi vint anys en relació a la llei francesa sobre el mateix objecte. En efecte, aquesta data de l'any 1964. A més, clarament es veu que els redactors del projecte espanyol n'han pres model, fent-ne una traducció literal en alguns casos.

Molt ha evolucionat l'agricultura en aquests anys, però molt poc en el referent a l'apropament del pagès al coneixement i domini del mercat. Per això, pot semblar molt necessària una normativa que vulgui donar una sortida a la contractació dels productes agraris.

Contemplant la qüestió des de la posició de l'explotació familiar, caldria plantejar-se:

1er. La conveniència de no precipitar-se en acceptar aquesta normativa de forma general, perquè poden haver-hi altres possibilitats millors per a la venda dels productes agraris. Per ex., la comercialització a través d'una cooperativa de primer o segon grau, solució a la qual ahir apuntaven els representants pagesos de les diverses comarques que varen intervenir.

2on. L'agricultura contractual necessita, per a ser eficaç, d'una organització professional sòlida que posi els pagesos en condicions per a negociar els acords amb els comerciants i industrials en un pla d'igualtat. Actualment no existeix aquesta organització, i si hom tingués que negociar un acord, els pagesos estarien en inferioritat.

3er. No és suficient l'establiment d'una regulació jurídica si aquesta no garanteix un equilibri jurídic i econòmic entre les parts contractants. És a dir, que no n'hi ha prou en dir, per ex., que es faci un acord interprofessional o un acord col·lectiu sobre la producció de pollastres o porcs, si arribem a uns contractes individuals com els que existeixen actualment. Davant una part més feble, o se li dóna força (difícil en aquest cas) o se la protegeix amb recursos legals.

2. És llastimós que es perdi la possibilitat del present projecte per a regular de manera expressa unes relacions que avui dia es donen amb una gran incidència econòmica en l'explotació familiar catalana: la integració vertical. El projecte que ens ocupa no hi al·ludeix.

Davant d'aquesta manca, crec que hauríem de parlar de si la integració pot entrar en tot el que estableix el projecte o bé, si tindrem d'esperar una altra ocasió perquè es faci una regulació expressa del mateix.

Sobre aquest punt voldria dir:

a) Si els redactors del projecte volguessin regular el contracte d'integració n'haurien fet menció, doncs no poden ignorar el temps que fa que es dóna aquest contracte i la gran incidència que té en els productes agraris, ramaders principalment. Ho mostra el que a començaments de la dècada dels 70, el Ministeri d'Agricultura va fer una recollida de models del contracte i d'informes d'empreses pinsaires (no sé si de més material), cara a l'elaboració d'un projecte normatiu, que no arribà a veure llum en aquells moments.

b) Com hem dit, el projecte actual és un plagi de la llei francesa del 1964. Aquesta contempla el contracte d'integració a continuació dels principis generals de la contractació en agricultura, acords interprofessionals, etc. com a especificació -l'única de què s'en fa menció concreta en un títol sencer de la llei- dins l'agricultura contractual i essent-hi també aplicables alguns dels preceptes generals. Així doncs, crec que si el redactor del projecte hagués volgut regular la integració, ho hagués fet seguint el model francès, més tenint en compte que les característiques de la integració són les mateixes ací que a França.

c) Les relacions que es donen en la integració són més complexes que les de compravenda que regula el projecte (*contratos de compraventa de productos individuales o colectivos*). L'aportació de la granja i dels seus serveis personals, per part del pagès; l'obligació d'assistència tècnica, de proporcionar uns aliments pel bestiar o uns medicaments, etc., per part de l'industrial; les clàusules d'exclusivitat que apareixen en qualsevol d'aquests contractes; característiques del contracte d'integració que ultrapassen les possibilitats del contracte de compravenda.

d) En tot cas, en la integració sense risc, en què la titularitat dels productes agraris pertany en tot moment al comerciant o industrial, no es dóna ni tan sols una compravenda. Les relacions que s'estableixen en aquest tipus d'integració, no entren dins el marc de lo previst en el projecte que ens ocupa.

Aquests arguments no exclouen que hi hagin casos d'integració als quals es pugui aplicar les normes d'aquest projecte un cop aprovat -modificades o no-, doncs ens movem en un camp general comú, el de l'agricultura contractual, amb uns principis aplicables a les diverses especificacions. Però crec que és ben clar que, si no hi ha una regulació concreta, no es respondrà a les demandes que fan els pagesos, de temps ençà, per solucionar els problemes presents i latents en la integració.

3. S'ens parla d'organitzacions interprofessionals (art. 12) i en cap lloc es diu què són i d'on surten. Crec que és necessari establir les normes i crear una

organització professional dels agricultors abans de parlar d'interprofessionalitat. Si no existeix aquesta sòlida organització, fóra possible l'existència d'acords interprofessionals? A França, on aquesta organització ha estat més potenciada, la Llei que ha servit de model al projecte que ens ocupa no ha tingut gairebé aplicació.

Mentre no existeixi aquesta organització,
-com s'escolliran les persones (pagesos) que formaran part de la comissió encarregada d'elaborar i discutir l'acord?
-com es podrà anar amb criteris definitius i amb força a la negociació, enfront d'uns comerciants o industrials en nombre reduït i amb uns interessos ben definits?
-com es garantirà l'equilibri entre les parts contractants?

Aquest punt és indispensable de solucionar-lo molt correctament si es vol treure algun fruit de tota la normativa projectada.

4. Una qüestió no contemplada és la de què passa si una de les parts vol establir un acord sobre un producte i l'altra no ho vol. I també, quina sortida hi ha quan no s'avinguin en la negociació de l'acord. Són manques greus que cal corregir.

Si es deixa tal com està, els qui poden sortir perjudicats, són els pagesos, que en cas d'excedents veuran com l'Administració s'excusa d'absorbir-los.

Sobre aquest punt, hi ha un precedent en la legislació vigent, en regular les campanyes sucreses. Sense dir què són, ni donar cap explicació, parla d'acords professionals i interprofessionals, donant-los-hi un caràcter semblant als convenis col·lectius de la legislació laboral en el sentit de que, si no s'arriba a un acord entre les parts contractants, l'Administració establirà per mitjà d'un laude les normes substitutòries. Solució nefasta i, a més, de discutible constitucionalitat, com sabem.

5. A més de les garanties legals ja existents, seria necessari:

-que en cas de cessió d'empresa, l'adquirent vingués obligat a seguir en els contractes del seu antecessor durant un determinat període de temps.

-en cas d'insolvència de l'empresa comercial o transformadora, els crèdits dels pagesos pels productes entregats i en via d'entrega, haurien de ser privilegiats. Com a França, on aquests crèdits són equiparats als sous dels treballadors de l'empresa que ha estat declarada en insolvència.

6. De la redacció del projecte, sembla que el factor que mourà els interessats a celebrar aquests acords és el dels estímuls que es preveuen. Sense entrar ara a veure'ls un per un, diré que poca incidència poden tenir pel pagés, o cap.

L'interès del pagès està en que pugui vendre tot el producte i fer-ho a un preu determinat per endavant. L'acord interprofessional i els contractes d'aplicació, com els contractes individuals que es donin, amb la seva existència satisfan el voler dels pagesos; els estímuls que s'anuncien queden al marge. És per això que existeixen els actuals contractes d'integració.

3. CONCLUSIONS

1a. Manca una organització professional de l'agricultura prèvia a l'establiment dels acords interprofessionals.

2a. Necessitat d'una regulació clara i específica dels contractes d'integració. Insuficiència del projecte.

3a. S'han d'arbitrar els mitjans per arribar a establir un acord interprofessional quan els pagesos ho sol·licitin per a un determinat producte.

4a. S'han d'establir garanties per protegir la part més dèbil, els pagesos.

5a. Posar uns estímuls reals i treure càrregues com la financiació de la realització dels acords, si es vol tirar endavant amb el model de contractació del projecte.

6a. Aquest projecte arriba amb un cert retràs. Cal dubtar, però, de la seva aplicació real, donats els termes amb què es presenta.

RESUMEN

Falta una organización profesional de la Agricultura, previa al establecimiento de los acuerdos interprofesionales.

El proyecto es insuficiente ante la necesidad de una regulación clara y específica de los contratos de integración.

Se han de arbitrar los medios para llegar a establecer un acuerdo interprofesional cuando los agricultores lo soliciten para un determinado producto.

Se han de establecer garantías para proteger la parte más débil, los agricultores.

Deben establecerse estímulos reales y eliminar cargas como las de financiación para la realización de los acuerdos, si se quiere que el modelo de contratación del proyecto siga adelante.

Este proyecto llega con un cierto retraso. Debemos dudar, de todos modos, de su aplicación real, dados los términos en que se presenta.